

Види прав і свобод фізичних осіб, які захищаються в національній системі судового контролю за публічною адміністрацією

*Константин Олександр Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент, науковий консультант
управління забезпечення діяльності Судової палати в
адміністративних справах Верховного Суду України*

УДК 342.922: 347.994 (477)

Національна модель адміністративного судочинства бере до уваги, на противагу німецькій та австрійській [1], забезпечення як власне «суб'єктивних публічних прав» (прав, гарантованих визначенням у «поточному» законодавстві обов'язків їх забезпечувати у суб'єктів публічно-владної діяльності), так і основних прав та свобод особи (встановлених на конституційно-правовому рівні), якщо вони порушуються в роботі публічної адміністрації. Такий підхід до унормування об'єкта забезпечення адміністративним судочинством обумовлюється переважно відсутністю в Україні інституту конституційної скарги (можливості громадян безпосередньо звертатися до Конституційного Суду для захисту своїх конституційних прав і свобод), а також тим, що єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні є судом «норми права», а не судом «факту» [2, с. 10–23]. Тобто реальні обставини порушення певних суб'єктивних основних прав Конституційним Судом України не можуть встановлюватися, а можуть лише перевірятися на предмет конституційності відповідні норми законів, правових актів Президента, Кабінету Міністрів і Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

З огляду на наведене вище, необхідно терміново з'ясувати, хоча б загально, види тих прав і свобод особи, які можуть у разі їх порушення в публічно-правових відносинах бути предметом ефективного захисту в адміністративних судах. Оскільки із цим значною мірою пов'язано питання судової юрисдикції відповідних спорів громадян із органами влади, а відтак –

пошуку компетентного суду для захисту індивідуальних прав та свобод. Саме вирішення зазначеної проблематики становить *мету цієї статті*.

Не викликає, на наш погляд, сумніву, що значну частину суб'єктивних прав, які є об'єктом захисту в національному адміністративному судочинстві, становлять права фізичних та юридичних осіб у царині реалізації виконавчої влади та «внутрішньо організаційних» проявів управління в апаратах усіх видів органів державної влади (зокрема проходження служби в апаратах парламенту, судів, прокуратури тощо), тобто як суб'єктів адміністративного права [3, с. 60].

Адміністративне право регулює широке коло державно-управлінських відносин, які виникають у різних сферах владної організації суспільного життя. Тому суб'єктивні адміністративні права фізичних осіб, будучи складовими правового статусу цих найбільш численних суб'єктів адміністративного права, кількісно надзвичайно різноманітні. У літературі неодноразово робилися спроби класифікувати їх хоча б для загального упорядкування [4].

Суб'єктивні адміністративні права становлять у своїй більшості конкретизовані, деталізовані та розвинуті в законодавчих і в підзаконних адміністративно-правових нормативних актах стосовно певних управлінських сфер і суб'єктів права особи, визначені в Конституції України. Перелік останніх відповідає сучасним загальнолюдським цінностям та визначеному основними міжнародно-правовими актами статусу людини.

В адміністративному судочинстві можуть захищатися лише суб'єктивні права особи, визначені як міжнародними, так і національними нормативно-правовими актами, порушені чи обмежені у публічно-правових відносинах, при реалізації своїх владних управлінських функцій відповідними органами державної або муніципальної влади, їхніми посадовими або службовими особами та за умови, що для їх захисту не існує іншої судової юрисдикції.

Адміністративні суди в Україні, діючи в порядку та відповідно до повноважень, визначених КАС України, фактично являють собою національну (первісну) частину європейського механізму захисту прав та свобод особи у відносинах із владою. Оскільки відповідно до частини першої ст. 35 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, ратифікованої

Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР [5], Європейський суд з прав людини приймає до розгляду індивідуальні заяви про порушення державою прав осіб, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї, після того, як будуть вичерпаними всі національні засоби юридичного захисту.

У зазначеному вище контексті не можна не згадати слова заступника Голови Верховного Суду України В.В. Кривенка і Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України І.Л. Самсіна про те, що «питання про реалізацію положень Конвенції при здійсненні адміністративного судочинства є особливо актуальним з огляду на те, що саме в даному процесі перед судом першочергово ставиться завдання захистити права та інтереси приватних осіб, які беруть участь у публічних правовідносинах». При цьому автори роблять надзвичайно важливе з точки зору практичного пізнання ціннісної суті адміністративно-процесуального судового закону узагальнення, що «КАС України є механізмом реалізації передбаченого Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод права особи на ефективний судовий захист від порушень з боку офіційних осіб» [6, с. 174, 206].

В аспекті реалізації передбаченого частиною першою ст. 6 Конвенції права кожного на справедливий судовий розгляд при визначенні державою (апаратом влади) його громадянських прав і обов'язків, в адміністративному судочинстві в Україні підлягають захисту насамперед такі гарантовані цим міжнародно-правовим актом основні свободи людини: на свободу думки, совісті та релігії (ст. 9-1); на вільне виявлення поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави (ст. 10-1); на свободу мирних зборів і свободу асоціацій з іншими (ст. 11-1). Крім того, надзвичайно важливу частину юрисдикції національних органів адміністративної юстиції складають справи з приводу встановленого ст. 3 Першого протоколу до Конвенції права особи на вільні вибори, якому кореспондується обов'язок держави – учасниці проводити зазначені вибори з розумною періодичністю у спосіб таємного голосування в умовах, які мають забезпечувати вільне вираження думки народу у виборі законодавчого органу.

Безсумнівно, до суб'єктивних публічних прав, які підлягають захисту в адміністративному судочинстві України, належать *політичні* права, зокрема і ті, які називаються в адміністративно-правовій теорії правами на участь у державному управлінні та соціально-політичну активність [3, с. 60]. Адже ці права безпосередньо пов'язані з участю громадян у державно-політичних процесах, формуванні органів державної влади та місцевого самоврядування, вирішенні суспільно-значимих публічних справ, тобто як суб'єктів якраз публічно-правових відносин. Зазначені права визначаються суто публічно-правовими нормами (конституційного та адміністративно-правового характеру) і стосуються лише громадян України, виступають елементами їх особливого політико-правового зв'язку з державою як вищою формою реалізації суверенної влади в українському громадянському суспільстві.

Згідно з положеннями Конституції України до групи політичних прав і свобод громадян України належать: 1) право на об'єднання в політичні партії та громадські організації (ст. 36); 2) право на громадянство (статті 4, 25, 26); 3) свобода слова, думки, поглядів та переконань (ст. 34); 4) свобода збирання, зберігання, використання і поширення інформації (ст. 34); 5) свобода мітингів, зборів, походів і демонстрацій (ст. 39); 6) право обирати і бути обраним (ст. 38); 7) право брати участь в управлінні державними справами, приймати рішення шляхом голосування на всеукраїнському і місцевому референдумах (ст. 38); 8) право направляти індивідуальні та колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, отримувати на них обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (ст. 40); 9) право на відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями та бездіяльністю органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами (ст. 32, 62); 10) право на оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єктів владних повноважень (ст. 55).

За КАС України в адміністративному судовому процесі можуть захищатися практично всі порушені чи обмежені *суб'єктивні політичні права та свободи громадян*. Так, згідно з Кодексом до адміністративної юрисдикції

належить вирішення спорів: з приводу прийняття громадян на публічну службу, їх проходження та звільнення з неї (п. 2 частини другої ст. 17); з правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом і процесом референдуму (п. 6 частини другої ст. 17); про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів діяльності, всієї діяльності, примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян (пункти 1 і 2 частини четвертої ст. 50); про усунення обмежень в реалізації права на мирні зібрання (ст. 183); вимоги про відшкодування шкоди, завданої протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень (якщо вони заявлені в одному провадженні з вимогою вирішити публічно-правовий спір) (частина друга ст. 21). Крім того, згідно із загальним приписом, встановленим у п. 1 частини другої ст. 17 КАС України, громадянин може звернутися до адміністративного суду для оскарження будь-якого рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень (в тому числі пов'язаних з неналежним розглядом звернень та інформаційних запитів), якщо він вважає, що ними порушені чи обмежені його права, свободи або законні інтереси.

Найбільш складний та численний об'єкт захисту в адміністративному судочинстві становлять *соціальні* права громадян, передусім на соціальне та пенсійне забезпечення, захист у випадку безробіття (ст. 46 Основного Закону України). Оскільки встановлення цих прав відбувається на реалізацію соціальної функції держави та практично забезпечується діяльністю відповідних уповноважених органів виконавчої влади (соціального захисту, страхування, пенсійного фонду тощо) (без перших неможливе здійснення останніх), то їх захист, безсумнівно, має відбуватися в адміністративній юстиції.

Сьогодні до юрисдикції адміністративних судів належать усі справи щодо спорів фізичних осіб з суб'єктами владних повноважень з приводу обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виплат та пільг

дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг (п. 4 частини першої ст. 18 КАС України).

Не можна не зазначити, що існуючі ресурси держави об'єктивно не задовольняють у повному обсязі фінансування всього масиву чинних соціальних пільг, доплат і виплат. Чимало з них встановлені та діють ще з радянських часів (як елемент механізму соціалістичної системи). Отже, перелік та види цих пільг потребують кардинального реформування, переходу до забезпечення надання адресної допомоги та компенсацій з боку держави тільки для дійсно соціально незахищених, непрацездатних та тих, які мають значні заслуги перед Батьківщиною, громадян. Але поки держава лише поступово рухається цим шляхом. Тому, згідно з даними судової статистики, в 2011 році з 3 млн. 778 тис. справ, які перебували на розгляді по першій інстанції в судах адміністративної юрисдикції, 3 млн. 410 тис. (90,3 %) становили справи із спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах зайнятості та соціального захисту громадян [7].

Щодо *особистих (громадянських)* основних прав і свобод особи, то враховуючи їх виняткову соціальну цінність й нерозривну пов'язаність з особою, набуття від народження та неможливість скасування або припинення, для захисту цих індивідуальних конституційних гарантій і можливостей застосовуються всі існуючі форми правосуддя в Україні (не лише адміністративна судова). Зокрема, права: на життя (ст. 27 Основного Закону); на свободу та особисту недоторканність (ст. 29); на недоторканість житла, неприпустимість незаконного вторгнення або проникнення до нього (ст. 30); на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31); на неприпустимість втручання в особисте і сімейне життя (ст. 32) – захищаються в кримінальному провадженні. Для здійснення судового контролю за їх дотриманням КПК України (п. 18 частини першої ст. 3) передбачає запровадження роботи в місцевих (районних, міських, міськрайонних) судах слідчих суддів (обираються зборами суддів з числа суддів таких судів). Функції слідчого судді, який здійснює розгляд клопотань щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, виконує голова чи за

його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя (ст. 247 цього Кодексу). У разі порушення права фізичної особи на повагу її гідності (ст. 28 Конституції України) вона має звертатися до судів цивільної юрисдикції (постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи») [8].

Разом з тим, об'єкт адміністративного судового захисту становлять окремі особисті (громадянські) права особи, якщо вона вступає у відносини з власне публічною адміністрацією, яка виконує владні управлінські функції на основі законодавства. Але до цієї групи забезпечуваних адміністративною юстицією належать, головним чином, громадянські свободи, належна реалізація яких потребує утримання від втручання в цей процес представників влади, а саме: свобода пересування, вільного вибору місця проживання, вільного залишення території України та повернення (для громадян) (ст. 33 Конституції). Зазначене право (свобода), зокрема, може порушуватися в діяльності Державної міграційної служби, Державної прикордонної служби, органів МВС тощо. Їх рішення, дії, бездіяльність, вчинені на порушення вимог законів України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» та інших можуть бути предметом оскарження заінтересованими особами до адміністративних судів.

Крім того, під юрисдикцією адміністративного судового захисту перебуває й свобода світогляду і віросповідання (ст. 35 Основного Закону) (наприклад, коли органи державної податкової служби незаконно не проставляють у паспорті особі, яка через свої релігійні або інші переконання відмовляється від прийняття ідентифікаційного номера, відмітку про право здійснювати фінансові операції без такого номера (ст. 70 ПК України); або органи реєстрації не реєструють статус релігійної громади чи неправомірно скасовують його реєстрацію тощо). Допустимим згідно з п. 2 частини першої ст. 18 КАС України є і оскарження до адміністративних судів порушення права на свободу

та особисту недоторканність (ст. 29 Конституції), зокрема, у спосіб застосування незаконного адміністративного затримання, доставлення чи особистого огляду в рамках провадження у справах про адміністративні правопорушення (статті 259, 261, 264 КУпАП).

Приватний, а не публічний характер мають визначені Конституцією та розвинуті в поточному законодавстві *економічні* права і свободи людини та громадянина (право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 41); право кожного на підприємницьку діяльність (ст. 42)). Разом з тим, за певних умов реалізація цих суб'єктивних прав неможлива без сприяння цьому з боку виконавчих органів держави чи місцевого самоврядування, що робиться в інтересах як самих цих осіб, так і суспільства, правопорядку в цілому. Так, з метою забезпечення законності у сфері економічних відносин держава (через відповідні органи) здійснює реєстрацію прав на об'єкти нерухомості, транспортні засоби, земельні ділянки, винаходи та інші об'єкти інтелектуальної власності, підприємницької діяльності та її ліцензування тощо. Чи, навпаки, в процесі вирішення публічних справ можуть обмежуватися чи припинитися права приватної власності (наприклад, реквізиція землі чи об'єкта нерухомості для проведення будівництва суспільно значимої транспортної споруди або шляху з наданням відповідного відшкодування та ін.). В усіх цих випадках, коли особа вступає у процесі реалізації своїх економічних прав у відносини з апаратом публічної влади або представники останнього обмежують відповідні економічні громадянські права та свободи, їх носій може звертатися за захистом та відновленням цих прав або свобод до адміністративного суду (наприклад, з метою зобов'язання: державного реєстратора провести реєстрацію підприємницької діяльності фізичної особи, органа місцевого самоврядування – видати акт на право володіння чи користування земельною ділянкою, суб'єкта владних повноважень – утриматися від вчинення дій, які порушують право власності особи).

Зазначені можливості судового адміністративного захисту поширюються й на *культурні (духовні)* права людини і громадянина (право на освіту (ст. 53); на

свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості (ст. 54 Конституції), коли їх порушення чи обмеження відбувається в діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при реалізації ними владних управлінських функцій. А.В. Ільїн називає культурні та соціальні права, реалізація яких передбачає їх фінансування з бюджету, суб'єктивними публічними правами громадян *на послуги з боку держави*, «правами на відповідні позитивні дії компетентних державних органів в інтересах особи» [9, с. 142, 156].

Порівняно новий для вітчизняної правової системи блок суб'єктивних прав, які поряд з власне адміністративними (виходячи зі змісту частини першої ст. 2 КАС України) підлягають захисту в адміністративному судовому процесуальному порядку, складають права, що випливають із конституційного права громадян – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст. 140 Основного Закону) (право на місцеве самоврядування). Ці права мають головним чином політичний характер, а отже, є за своєю природою публічно-правовими. *Індивідуальними* муніципальними є, зокрема, такі права громадян:

- брати участь у місцевому самоврядуванні;
- вільно обирати і бути обраними до органів місцевого самоврядування;
- бути ініціаторами місцевого референдуму та брати участь у його проведенні;
- на індивідуальні та колективні звернення до органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб;
- на рівний доступ служби в органах місцевого самоврядування;
- на одержання повної і достовірної інформації про діяльність органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб тощо [10, с. 105–114].

Не лише зазначені вище права, пов'язані власне з реалізацією громадянами можливостей місцевої демократії, а й громадянські, економічні, культурні права та свободи особи підлягають забезпеченню в діяльності органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів і посадових осіб, як частини публічної

ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

адміністрації, коли відповідний обов'язок покладається на останніх законодавством. Адже, наприклад, на базовому рівні місцевого самоврядування (село, селище, місто (крім міст Києва і Севастополя)) держава не має своїх виконавчих структур, і тому в порядку реалізації делегованих повноважень її функції щодо забезпечення прав приватних осіб здійснюють виконкоми місцевих рад (статті 27–38 Закону України «Про місцеве самоврядування»). Тому, якщо у процесі муніципального управління органи місцевого самоврядування неналежно виконують свої законодавчо або статутами територіальних громад визначені функції зі сприяння реалізації прав громадян або порушують чи обмежують відповідні права і свободи приватних осіб (наприклад, під час проведення виконкомами міських чи районних у місті рад реєстрації підприємницької діяльності; прийняття рішень, якими зачіпаються права приватної власності, вирішуються питання функціонування комунальних закладів освіти, охорони здоров'я, музеїв, розміщення закладів торгівлі, побутових послуг, надання дозволів на будівництво тощо), то їх рішення, дії або бездіяльність з цього приводу підлягають оскарженню до адміністративної юстиції.

Питання з'ясування природи суб'єктивних прав особи (чи є вони адміністративними, чи муніципальними) у публічно-правових відносинах має не лише теоретичне, а й практичне значення (з точки зору забезпечення оперативності їх судового захисту). Зокрема, з урахуванням вимог принципу доступності правосуддя, згідно з КАС України (статті 18, 19) порушені права особи в діяльності органів місцевого самоврядування підлягають захисту більш наближеними до членів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення загальними місцевими судами (районними, міськими, міськрайонними), а в роботі органів виконавчої влади – окружними адміністративними судами, які розташовуються в містах обласного значення (для оскарження дій та бездіяльності посадових і службових осіб місцевих органів виконавчої влади встановлена альтернативна предметна підсудність; належним судом за вибором позивача може бути як місцевий загальний, так і окружний адміністративний суд за місцезнаходженням відповідача).

Висновок. Отже, національна модель адміністративної юстиції дотримується з концепції «об’єктивного» (так званого «широкого») судового контролю за публічною адміністрацією. Це обумовлює допустимість захисту в ній як основних, так і визначених на законодавчому та підзаконному рівні прав, свобод та «законних інтересів» фізичних осіб. При цьому природа цих прав і свобод може бути як публічною (коли їх зміст впливає з приписів норм конституційного, адміністративного або муніципального права), так і приватноправовою (наприклад, економічні права). Вихідне значення для визначення способу судового захисту (адміністративне чи інше спеціалізоване судочинство) суб’єктивних прав особи має обставина їх фактичного порушення в публічно-правових відносинах, у процесі роботи суб’єктів владних повноважень при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства (частина перша ст. 2 КАС України). Захисту в адміністративному судочинстві в Україні підлягають основні політичні, соціальні та культурні права громадян, реалізація яких потребує сприяння з боку держави (у певних випадках не порушення). Питання належності до захисту в адміністративних судах економічних та громадянських прав є питанням тлумачення. Воно потребує вирішення в кожному окремому випадку зі встановленням ознак та природи правовідносин, в яких мало місце їх порушення чи неправомірне обмеження, а також з’ясування наявності іншої форми судового захисту (цивільної, господарської чи кримінальної процесуальної тощо). Зазначене окреслює глобальність порушеної проблематики та практичну значимість її глибокого наукового вивчення. Оскільки від цього залежить ефективність роботи вітчизняних судів в інтересах захисту прав і свобод людини й громадянина.

Список використаних джерел

- 1. Scherzberg A. Individual Right in German Public Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uni-erfurt.de/fileadmin/user-docs/Oeffentliches_Recht/Internetpubli/indrighs_germanpubliclaw08.pdf*
- 2. Селіванов А.О. Конституційна юрисдикція: поняття, зміст, принцип*

верховенства права, правові позиції по справах прав людини і конституційних конфліктів у сфері публічної влади / А.О. Селіванов. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 120 с.

3. Адміністративне право України: Підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.

4. Лазур В.Я. Деякі аспекти класифікації прав громадян у сфері державного управління // Держава і право. Збірник наукових праць. – 2009. – № 46 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dip/2009_46/5-6.pdf

5. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=475%2F97-%E2%F0>

6. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод у практиці судів України / А.Г. Ярема, Л.І. Григор'єва, В.І. Гуменюк та ін. – К., 2008. – 329 с. – С. 174, 206.

7. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/analitical11/

8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09

9. Ильин А.В. Разрешение судами споров, возникающих по поводу распределения бюджетных средств. – М. : Инфотропик Медиа, 2011. – 208 с.

10. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту. Наукове видання / Авер'янов В.Б., Бояринцева М.А., Кресіна І.А., Лук'янець Д.М. та ін. / За ред. В.Б. Авер'янова. – К. : Наукова думка, 2007. – 586 с.

Константий О.В. Види прав і свобод фізичних осіб, які захищаються в національній системі судового контролю за публічною адміністрацією

У статті розглядаються питання видів та природи прав і свобод людини й громадянина, які можуть захищатися в адміністративному судочинстві в Україні. Підкреслюється важливість зазначеної проблематики та складність її практичного вирішення при обранні належного способу судового захисту індивідуальних правових можливостей у стосунках з апаратом публічної влади. Матеріал статті може бути корисний для цілей практичного вирішення питань розмежування компетенції між судами адміністративної, цивільної і господарської судових юрисдикцій, пізнання суті національної моделі адміністративної юстиції загалом.

Ключові слова: права і свободи, суб'єктивні права, публічна адміністрація, адміністративне судочинство, судовий захист, управлінські відносини, громадянин.

Константый О.В. Виды прав и свобод физических лиц, защищаемых в национальной системе судебного контроля за публичной администрацией

В статье рассматриваются вопросы видов и природы прав и свобод человека и гражданина, которые могут защищаться в административном судопроизводстве в Украине. Подчеркивается важность указанной проблематики и сложность ее практического решения при выборе надлежащего способа судебной защиты индивидуальных правовых возможностей в отношениях с аппаратом публичной власти. Материал статьи может быть полезен для целей практического решения вопросов разграничения компетенции между судами административной, гражданской и хозяйственной судебных юрисдикций, познания сущности национальной модели административной юстиции в целом.

Ключевые слова: права и свободы, субъективные права, публичная администрация, административное судопроизводство, судебная защита, управленческие отношения, гражданин.

Konstantyi O.V. Kinds of rights and freedoms of individuals, who are being protected under national system on judicial control over the public administration

The article examines the types and nature of the rights and freedoms of man and citizen, which can be protected in administrative justice in Ukraine. Emphasizes the importance of this perspective and its practical complexity of the decision in choosing the proper method of judicial protection of individual legal options in relation to the apparatus of public power. The material can be useful for practical solutions to problems the distribution of competence between the courts of administrative, civil and economic legal jurisdictions, the knowledge of the essence of the national model of administrative justice as a whole.

Key words: law and liberty, subjective rights, public administration, administrative proceedings, judicial protection, administrative relations, citizen.